

การพัฒนาศักยภาพการสอนสำหรับพยาบาลพี่เลี้ยง วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

The Royal Thai Army Nursing College Mentorship Potential Promoting for Nurse Mentor

จันทนา โปรงเงิน,* แสงจันทร์ สุนันตะ

Jantana Proyngern* Sangjan Sunanta

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10400

The Royal Thai Army Nursing College, Bangkok, Thailand 10400

บทคัดย่อ

พยาบาลพี่เลี้ยงมีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติสำหรับนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ นักศึกษาพยาบาลเกิดความรู้ ทักษะการปฏิบัติทางคลินิก และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล ดังนั้นพยาบาลพี่เลี้ยงจึงต้องเป็นผู้ที่มี ความรู้ และศักยภาพในการปฏิบัติบทบาททั้งทางด้านการปฏิบัติทางคลินิก ด้านการสอน ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการให้ คำปรึกษา ด้านสนับสนุนและส่งเสริม และด้านการประเมินผล บทความนี้จึงขอเสนอในประเด็นสำคัญของการพัฒนาศักยภาพ การสอนสำหรับพยาบาลพี่เลี้ยง และการปฏิบัติบทบาทต่าง ๆ ของพยาบาลพี่เลี้ยง เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาศักยภาพ การสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง ให้สามารถปฏิบัติบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, การสอน, พยาบาลพี่เลี้ยง

Abstract

Nurse mentors are important in practical section of nursing students courses that help nursing student to gain knowledge, practice nursing skill and have a good attitude. Thus, the nurse mentor have to be intellectual and have potentiality in nursing skills, nursing instruction, good role model, adequate counseling skills, supportive-promotive skills and nursing practical evaluation. This article is indicated about emphasis of mentorship potential promoting for nurse mentors and perform roles of nurse mentors, in order to guide for improving mentorship potentiality that lead to the efficient nurse mentors.

Keyword: Potential Promoting, Mentorship instruction, Nurse Mentor

บทนำ

การจัดการศึกษาพยาบาลมุ่งเน้นให้บัณฑิตพยาบาลมีทั้งองค์ความรู้ (knowledge) มีทักษะ (skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเจตคติ (attitude) ที่ดีต่อวิชาชีพ และความคาดหวังของสังคม เพื่อให้การดูแลผู้รับบริการอย่างเป็นองค์รวมทั้ง 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ¹ การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลจึงเน้นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง (Authentic learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยตรงด้วยตนเอง การสอนภาคปฏิบัติ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ทางทฤษฎีกับสถานการณ์จริง ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ จนเกิดเป็นทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาลต่าง ๆ ขึ้นมาได้² การฝึกปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลจะต้องอยู่ภายใต้การนิเทศของอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ รวมทั้งพยาบาลวิชาชีพที่อยู่ในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติที่ทำหน้าที่พยาบาลพี่เลี้ยง (mentor) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล เพราะพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นผู้เชี่ยวชาญในการดูแลผู้รับบริการกลุ่มต่าง ๆ จึงเป็นแหล่งความรู้ ประสบการณ์ที่สำคัญ รวมทั้งมีส่วนในการเอื้ออำนวย ส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้และเป็นต้นแบบของบุคลิกภาพ ซึ่งมีผลต่อทักษะการปฏิบัติการพยาบาล เจตคติต่อวิชาชีพ³ ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม⁴ และลดความกลัววิตกกังวล ในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลอีกด้วย⁵ พยาบาลพี่เลี้ยงต้องมีบทบาทเป็นทั้งครูผู้สอน ผู้กระตุ้นให้นักศึกษาพยาบาลได้คิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ สร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในการกล้าตัดสินใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานพยาบาล ดังนั้นพยาบาลพี่เลี้ยงจึงควรได้รับการพัฒนาศักยภาพการสอนและการปฏิบัติบทบาทในด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น และ คงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีความรู้ มีความเข้าใจ มีศักยภาพ และสามารถปฏิบัติบทบาทของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶ และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับพยาบาลพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติอีกด้วย

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลร่วมกับการเรียนการสอนของอาจารย์ในภาคปฏิบัติ จึงจัดการอบรมเชิงปฏิบัติ

การหลักสูตรพัฒนาศักยภาพด้านการสอนสำหรับพยาบาลพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง เป็นการเตรียมความพร้อม และพัฒนาศักยภาพการสอนให้กับพยาบาลพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อที่จะทำให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีความรู้ ความเข้าใจ มีสมรรถนะในการปฏิบัติบทบาทของการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการหล่อหลอมให้เกิดผู้ประกอบการวิชาชีพพยาบาลที่มีคุณสมบัติที่ดีต่อไป

คุณสมบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

พยาบาลพี่เลี้ยง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ประจำการในสถาบันบริการสุขภาพที่เป็นแหล่งฝึกการศึกษาภาคปฏิบัติของนิสิต/นักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันการศึกษาที่ได้รับรองจากสภาการพยาบาลและได้รับแต่งตั้งจากสถาบันการศึกษาให้เป็นพยาบาลพี่เลี้ยงแก่นิสิต/นักศึกษาพยาบาล ในการพิจารณาคัดเลือกพยาบาลวิชาชีพที่จะทำหน้าที่พยาบาลพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาลในการฝึกภาคปฏิบัตินั้น ต้องมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดของสภาการพยาบาล⁶ ได้แก่

1. ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น¹
2. วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ดังนี้
ปริญญาโทหรือปริญญาเอกทางการพยาบาล หรือวิทยาศาสตร์สุขภาพ และมีประสบการณ์ทำงานพยาบาลไม่น้อยกว่า 1 ปี
ปริญญาโทหรือปริญญาเอกสาขาอื่น และมีประสบการณ์ทำงานพยาบาลไม่น้อยกว่า 1 ปี
ปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และมีประสบการณ์ทำงานพยาบาลไม่น้อยกว่า 3 ปี
3. มีประสบการณ์ตรงในสาขาที่สอนโดยอาจจะเป็นหรือไม่เป็นพยาบาลประจำการในหอผู้ป่วยนั้น ๆ
4. เป็นผู้ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรศาสตร์และศิลปะการสอนทางการพยาบาล หรือหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่เทียบเคียงได้ และสภาการพยาบาลให้ความเห็นชอบ หรือหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการสอนสำหรับพยาบาลพี่เลี้ยงที่สภาการพยาบาลเห็นชอบ

การพัฒนาศักยภาพการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง

การปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยงต้องใช้องค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะความสามารถในการ

ปฏิบัติการพยาบาลและการสอนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติให้กับนักศึกษาพยาบาล จึงเป็นเรื่องสำคัญที่พยาบาลพี่เลี้ยงต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เกิดขึ้นและคงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพหรือสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยงสามารถทำได้หลายรูปแบบ ทั้งจากการให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติ การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ รวมการพัฒนาตนเองของพยาบาลพี่เลี้ยง⁷ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การจัดอบรมให้ความรู้และให้พยาบาลพี่เลี้ยงได้ฝึกปฏิบัติบทบาทด้านต่างๆ เป็นวิธีหนึ่งที่เป็นการเตรียมความพร้อมและมีผลทำให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีศักยภาพสามารถปฏิบัติบทบาทได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{8,9}

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงให้กับพยาบาลวิชาชีพในสถานพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง โดยรูปแบบของกิจกรรมในการอบรมจัดขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างศักยภาพหรือความสามารถของตนเอง ซึ่งเชื่อว่าการทำให้บุคคลเกิดศักยภาพหรือความสามารถจำเป็นต้องมีวิธีการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลสำคัญ 4 แหล่ง¹⁰ โดยนำแนวคิดดังกล่าวมาจัดเป็นกิจกรรมในการอบรม ดังนี้

1. การมีประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทดลองฝึกปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงด้วยตนเอง โดยให้แสดงบทบาทสมมติเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง ฝึกการเป็นผู้สอนทางคลินิก การเขียนแผนการสอน การให้คำปรึกษา การประเมินผล จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดประสบการณ์การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงโดยตรงด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนี้สามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง และได้เรียนรู้ถึงปัญหาอุปสรรคในระหว่างการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงด้วยตนเองได้มากยิ่งขึ้น

2. การสังเกตและเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น การจัดกิจกรรมให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เข้ากลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันหลังจากได้ทดลองฝึกปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงด้วยตนเองแล้ว ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสได้เรียนรู้ประสบการณ์การปฏิบัติรวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ จากของผู้อื่น ซึ่งทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับรู้ประสบการณ์หลากหลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติบทบาทของตนเองต่อไปได้

3. การให้ข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนทำให้พยาบาลพี่เลี้ยงเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง² โดยการจัดกิจกรรมบรรยายประกอบสื่อให้ความรู้จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักและเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนในคลินิก การประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งหลักการให้คำปรึกษา

4. การกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรู้สึกหรืออารมณ์ทางบวกจากการศึกษาพบว่า การกระตุ้นให้พยาบาลพี่เลี้ยงเกิดความรู้สึกรู้สึกทางบวกหรือเจตคติที่ดีต่อการสอนภาคปฏิบัติจะส่งผลให้พยาบาลพี่เลี้ยงสามารถปฏิบัติบทบาทในด้านต่าง ๆ ของตนเองได้ดียิ่งขึ้น⁹ การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรู้สึกทางบวกหรือเจตคติที่ดี โดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร บรรยากาศการสอนที่เป็นกันเอง มีความเกื้อหนุนแบ่งปันประสบการณ์ความรู้ซึ่งกันและกันสามารถช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความมั่นใจในศักยภาพและความสามารถในการปฏิบัติบทบาทหน้าที่บทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงได้มากขึ้น

ศักยภาพการสอนและการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลพี่เลี้ยง

การพัฒนาศักยภาพการสอนและการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลพี่เลี้ยงด้วยวิธีการอบรมให้ความรู้ และฝึกทักษะการปฏิบัติต่าง ๆ มุ่งเน้นให้พยาบาลพี่เลี้ยงสามารถปฏิบัติบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผลของการพัฒนาศักยภาพการสอนและการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลพี่เลี้ยงสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การประเมินศักยภาพการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง ตามแนวคิดการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลพี่เลี้ยงด้านต่าง ๆ^{2,11} ได้ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ การพัฒนาศักยภาพการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงทำให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติมากขึ้น รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยศักยภาพการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับพยาบาลพี่เลี้ยงหลังการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม¹²

1.2 ด้านการปฏิบัติทางคลินิก พยาบาลพี่เลี้ยงประเมินศักยภาพของตนเองว่าสามารถปฏิบัติบทบาทด้านนี้ได้

อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า บทบาทด้านการปฏิบัติทางคลินิก เป็นบทบาทที่พยาบาลวิชาชีพต้องปฏิบัติเป็นประจำในการให้การพยาบาลต่อผู้รับบริการ ซึ่งต้องมีการใช้องค์ความรู้ในการพยาบาลผู้รับบริการ รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้เท่าทันต่อองค์ความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้การรับรู้ศักยภาพของพยาบาลที่เลี้ยงด้านการปฏิบัติทางคลินิกอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาที่พบว่า การปฏิบัติบทบาทพยาบาลที่เลี้ยงด้านการปฏิบัติทางคลินิก เป็นบทบาทที่พยาบาลที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่เป็นประจำ และมีศักยภาพในการปฏิบัติมากที่สุด^{2,13}

1.3 ด้านการให้คำปรึกษา พยาบาลที่เลี้ยงประเมินศักยภาพของตนเองว่าสามารถปฏิบัติบทบาทด้านนี้ได้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญของพยาบาลวิชาชีพ ที่ต้องให้คำปรึกษากับผู้รับบริการและครอบครัว รวมทั้งการให้คำปรึกษาต่อพยาบาลรุ่นน้องหรือผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานที่น้อยกว่า ซึ่งต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน ทำให้พยาบาลที่เลี้ยงมีความมั่นใจในศักยภาพการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ของตนเอง¹⁴ ที่จะต้องปฏิบัติกับการสอนนักศึกษาพยาบาลด้วยเช่นกัน

1.4 ด้านการสนับสนุนและส่งเสริม พยาบาลที่เลี้ยงประเมินศักยภาพของตนเองว่าสามารถปฏิบัติบทบาทด้านนี้ได้ อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า พยาบาลที่เลี้ยงเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งทรัพยากรบุคคลที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลจบใหม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีอิสระในการร่วมแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน¹⁵ ในส่วนของบทบาทพยาบาลที่เลี้ยงสำหรับนักศึกษาพยาบาล สามารถอธิบายได้ว่า พยาบาลที่เลี้ยงมีส่วนสนับสนุนให้นักศึกษาพยาบาลแสดงออกซึ่งความรู้ทางวิชาการ เช่น การร่วมประชุมศึกษาทางกรพยาบาล การให้ความรู้สอนสุขศึกษาแก่ผู้รับบริการและครอบครัว รวมถึงการช่วยสนับสนุนจัดสิ่งแวดล้อม จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อเอื้ออำนวยการจัดการเรียนการสอนในคลินิก

1.5 ด้านการเป็นแบบอย่าง เป็นบทบาทอีกด้านหนึ่งที่พยาบาลที่เลี้ยงประเมินศักยภาพตนเองว่าสามารถปฏิบัติได้ อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เป็นบทบาทที่พยาบาลต้องปฏิบัติในการให้การพยาบาลผู้รับบริการ ทั้งทางด้านคุณลักษณะบุคคล ได้แก่ ความเสียสละ ความตรงต่อเวลา

ความสุภาพเรียบร้อยทั้งทางด้านการแต่งกาย การสื่อสาร ลักษณะท่าทาง และมีคุณลักษณะทางวิชาชีพที่เป็นแบบอย่าง ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติต่อผู้รับบริการ การมีคุณธรรม จริยธรรม ความมีเมตตา^{13,15} จึงทำให้พยาบาลที่เลี้ยงมีความมั่นใจในศักยภาพการปฏิบัติบทบาทด้านนี้ว่าสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาพยาบาลได้

1.6 ด้านการสอนและด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่พยาบาลที่เลี้ยงประเมินศักยภาพของตนเองว่าสามารถปฏิบัติได้ อยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายได้ว่าการปฏิบัติบทบาทด้านการสอนทางคลินิกให้กับนักศึกษาพยาบาลของพยาบาลที่เลี้ยง ต้องเป็นในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ลึกซึ้งอย่างแท้จริง ซึ่งจะสามารถนำไปเป็นพื้นฐานของการนำไปปฏิบัติต่อไป ดังนั้นการสอนต้องมีการวางแผนเตรียมการสอน สื่ออุปกรณ์ รวมทั้งใช้เทคนิคการสอนต่างๆ ให้เหมาะสมกับทั้งผู้เรียนและเนื้อหาที่สอน² นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียน วัดดูประสงค์ของการสอนอีกด้วย ซึ่งบทบาทนี้มีความแตกต่างจากการสอนและประเมินผลทางการพยาบาลที่พยาบาลที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่เป็นประจำ จึงทำให้การประเมินศักยภาพด้านการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ของพยาบาลที่เลี้ยงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า บทบาทของพยาบาลที่เลี้ยงด้านการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอน เป็นบทบาทใหม่ที่มีความแตกต่างจากการสอนและการประเมินผลการให้การพยาบาล จึงทำให้พยาบาลที่เลี้ยงมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ศักยภาพของตนเองน้อยที่สุด² อย่างไรก็ตามนับเป็นโอกาสสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาบทบาทด้านการสอนทางคลินิกและการประเมินผลการเรียนการสอนให้กับพยาบาลที่เลี้ยงเพื่อจะสามารถปฏิบัติบทบาทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. การสะท้อนคิดสิ่งที่ได้รับจากพยาบาลที่เลี้ยง ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพบทบาทพยาบาลที่เลี้ยง และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลที่เลี้ยง มีประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมในการเป็นพยาบาลที่เลี้ยงเป็นสิ่งสำคัญ⁹ ไม่ว่าจะเป็นทั้งการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ทางด้านวิชาการ การเปลี่ยนแปลงทางระบบสุขภาพ และระบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อม

ในด้านการสอน การออกแบบการสอนอย่างเป็นขั้นตอนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และวัตถุประสงค์ของการเรียนภาคปฏิบัติ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมทางด้านสิ่งสนับสนุน การอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2 ความสำคัญของการเป็นแบบอย่างของพยาบาลพี่เลี้ยง ทั้งในเรื่องการปฏิบัติบทบาท การดำรงตน บุคลิกภาพ ให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาพยาบาล เนื่องจากการเป็นแบบอย่างที่ดีจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพได้³

2.3 การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพให้กับนักศึกษาพยาบาล เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ตลอดเวลาทั้งที่ปฏิบัติบทบาทด้านการสอน ด้านการปฏิบัติทางคลินิก และในขณะที่ให้การพยาบาลต่อผู้รับบริการ

2.4 การเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงที่ดีต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทั้งด้านความรู้ และการปฏิบัติ ซึ่งสามารถทำได้ด้วยตนเอง และการเข้ารับการอบรม การประชุมวิชาการเพิ่มพูนความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ และรวมถึงการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สู่บุคลากรอื่น ๆ ในองค์กรได้เช่นกัน

2.5 ปัจจัยต่างๆ ที่อาจมีผลต่อการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงและการพัฒนาศักยภาพการสอนสำหรับพยาบาลพี่เลี้ยง ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ภาระงาน ในหน่วยงาน รวมทั้งทัศนคติของพยาบาลพี่เลี้ยง¹⁵ เป็นปัจจัยสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาจากผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการพัฒนาต่อไป

สรุป

พยาบาลวิชาชีพที่ทำหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยงสอนภาคปฏิบัติให้กับนักศึกษาพยาบาลนับเป็นส่วนที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพ พยาบาลพี่เลี้ยงจึงควรได้รับการพัฒนาการพัฒนาศักยภาพการสอนให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีความพร้อม เกิดความมั่นใจ และมีหลักแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติให้กับนักศึกษาพยาบาลได้อย่างเหมาะสม โดยการพัฒนาศักยภาพการสอนสำหรับพยาบาลพี่เลี้ยงนั้น สามารถสร้างขึ้นได้ทั้งจากตัวพยาบาลพี่เลี้ยงเอง และจากการให้ความรู้และฝึกอบรมต่าง ๆ ดังนั้นสถาบันการศึกษาพยาบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการสร้างและพัฒนา ศักยภาพการสอนให้เกิดขึ้นกับพยาบาลพี่เลี้ยง เพื่อให้

การปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

References

1. Worapattrakul T., Phaktoop M., Kanungkid S., Paokunha R., et al. Practices of Preceptor's Role Faculty of Nursing Burapha University. The Journal of Nursing Burapha University. 2006; 14(2): 23-33. (in Thai)
2. Bandansin J., Poonchai S., Chaleoykitti S. and Kanglee K. Practices in Preceptor's Role of Professional Nurse in the Training Places of The Royal Thai Army Nursing College. Journal of The Royal Thai Army Nurse. 2015; 16(3): 32-41. (in Thai)
3. Thata S. and Yana A. Perception of Nursing Student on Their Nursing Skills and Their Professional Attitudes After Their First Clinical Practice, Boromrajonani College of Nursing, Phayao. Nursing Public Health and Education Journal. 2013; 15(2): 46-54. (in Thai)
4. Kraichan S., Naulkaew T., Yowhaphui P. and Suriya N. The Leadership and Teamwork as Perceived by nursing Student of Nurse Preceptor of Nursing Administration Practicum, Srimahasarakham College of Nursing. Journal of Nurses' Association of Thailand, North-Eastern Division. 2013; 31(1): 169-176. (in Thai)
5. Charleston R. and Happel B. Coping with Uncertainty within the Preceptorship Experience: The Perception of Nursing Student. Journal of Advanced Nursing. 2005; 12(1): 25-30.
6. Plodpluang U. Competencies of Preceptor. Prince of Naradhiwas University Journal. 2016; 8(3): 168-174. (in Thai)

7. Rodphothong J., Puttapitukpol S. and Likhitluecha N. Development of Nurse Mentorship Model for New Professional Nurses, Pakkred Hospital, Nonthaburi Province. Journal of Nursing Division. (2016); 43(2): 66-82. (in Thai)
8. Tungtragul P., Jantarawijit Y., Suntayakorn S. and Prachanban P. Factors Influencing The Performance of Nurse Mentors Roles at Buddhachinaraj Hospital. Journal of Nursing and Health Science. 2014; 8(3): 39-51. (in Thai)
9. Numfone N., Wuttiwat N. and Cheevakasemsook A. Knowledge, Attitude and Clinical Teaching Performance to Nursing Student of Nurse in Private Hospital through Nursing Preceptor System with One-to-One Ratio Approch. Chula Med Journal. (2007); 51(11): 529-539. (in Thai)
10. Bandura A. (1986). Social Foundations of Thought and Action : A Social cognitive Theory. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
11. Dawudom N. and Srisatidnarakul B. The Components of Competency of Mentors in Nursing. Journal of Nursing Science Chulalongkorn University. (2009); 21(1): 50-63. (in Thai)
12. Prombuasri P., Intana J., Srimahunt K. and Meeboonmark Y. Curriculum Development of Humanized Care Competencies of preceptor in Practicum Setting of Boromarajonani College of nursing, Ratchaburi. Journal of Nursing and Education. 2015; 8(1): 129-151. (in Thai)
13. Kanmali Y. and Suikraduang A. Role of Nurse Preceptor, Socialization and Learning Management in Practice. The Journal of Boramarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima. 2017; 23(1): 124-130. (in Thai)
14. Phommavanh M. and Juntachum W. Practices of Clinical Nurse's Preceptorship Role in Central Hospital of Vientiane Capital, Lao People's Democratic Republic. Journal of Nurses'association of Thailand, North-Eastern Division. (2013); 31(3): 144-153. (in Thai)
15. Prousoontorn M. and Oumtanee A. Working as a Mentorship of Professional Nurses. Journal of Nursing Science Naresuan University. 2008; 2(2): 15-23. (in Thai)